

DE ZWEVENDE WERELD

Voor Ivan Borghstijn
en
Kuniko & Matthi Forrer

Dag na dag zeg ik jouw naam en die van Ine...
Er zal nooit iemand komen die
zoveel van jullie houdt als ik.

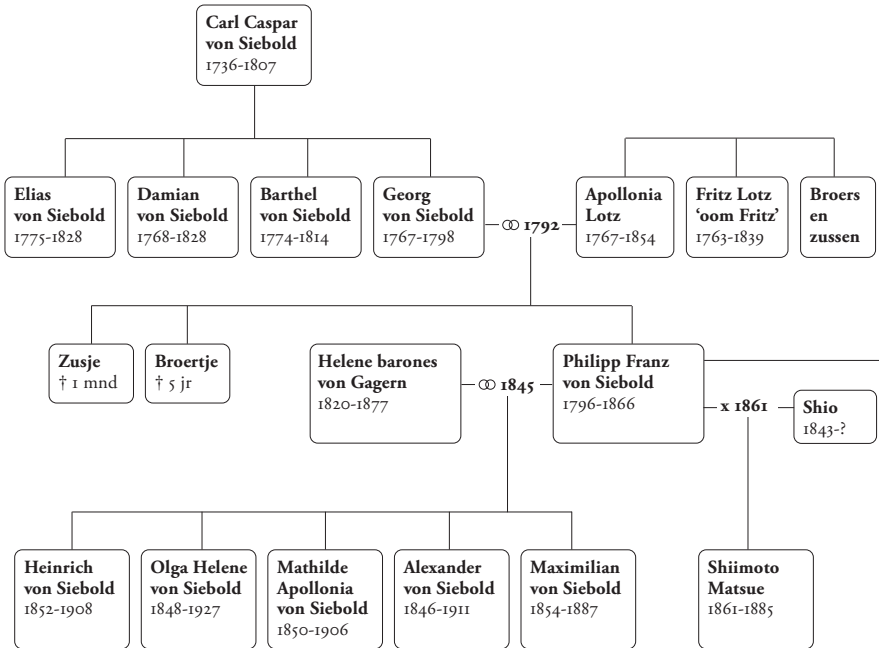
Franz von Siebold aan Otaki Kusumoto,
23 december 1830

Inhoud

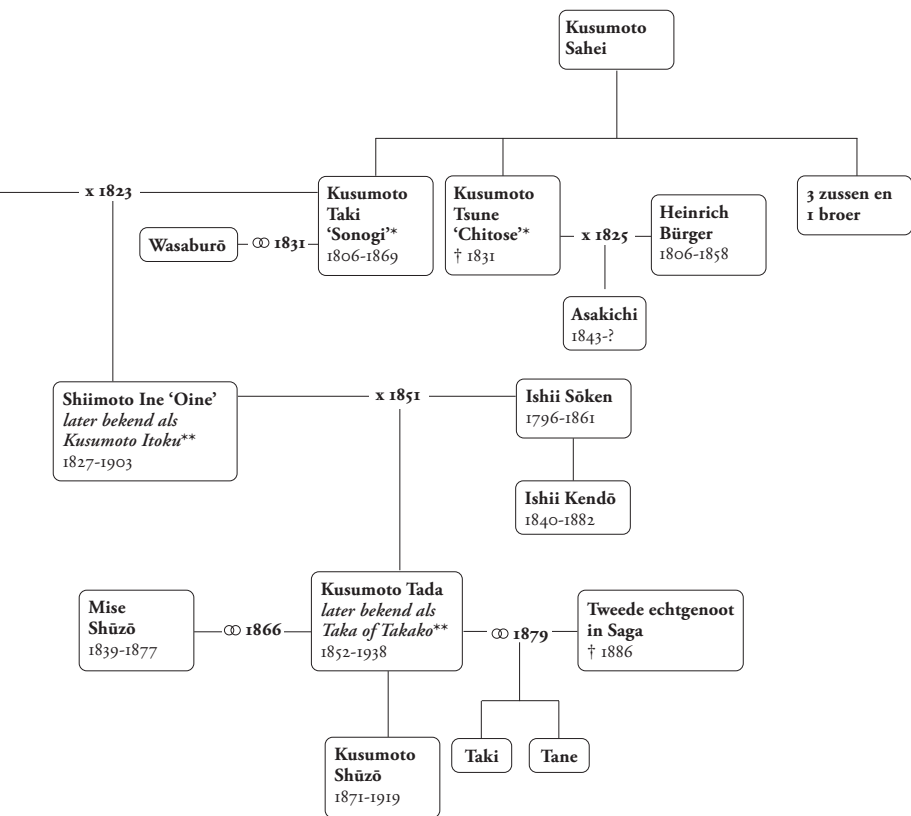
Stamboom families Von Siebold-Kusumoto Tijdslijn

1	Het lijden van de jonge Siebold	15
2	Wind & zee	35
3	Het Wonderland	51
4	Sonogi en de barbaar	65
5	De onoverwinnelijke	83
6	Het gelukkige eiland	106
7	De storm	121
8	Verloren paradijs	137
9	De prooi	160
10	Brieven aan de shogun	179
11	Het weerzien	298
12	Kruitvat Edo	219
13	De zwevende wereld	242
14	Siebolds dochter	266
15	Oines vader	290
	Aan de lezer	307
	Verantwoording en bronnen	315
	Illustratieverantwoording	336
	Verklarende woordenlijst	345

familie Von Siebold

familie Kusumoto

In Japan is het gebruikelijk dat de familienaam voor de persoonsnaam wordt gezet.

Gedurende de negentiende eeuw kregen vrouwen een O voor hun eigen naam, waardoor de roepnamen Otaki, Otsune, Oine en Otada ontstonden.

* 'Sonogi' en 'Chitose' waren de professionele namen van Taki en Tsune in de tijd dat deze zussen in het Hiketaya-bordeel werkten.

** De redenen voor de naamsveranderingen die Ine en Tada in de jaren zestig doorvoerden, waren persoonlijk van aard.

Historische gebeurtenissen

1639

Shogun Tokugawa Ieyasu vaardigt de *sakoku*, afgren-
deling van zijn land, uit

1715

Japan laat per jaar twee
handelsschepen toe van de
Republiek der Nederlanden.

1799

VOC is failliet, Desjima valt
onder de gouverneur-generaal
van Nederlands-Indië

1844

Koning Willem II verzoekt
de shogun om Japan open
te stellen om een vijandige
overname te voorkomen

└ Tokugawa-shogunaat: 1600-1867

└ VOC-periode: 1602-1800

└ sakoku: 1639-1854

1796

Geboorte
Franz
von Siebold

1823

Aankomst
op Desjima
in Nagasaki

1832

Franz opent
in Leiden
het 'Japans
Museum'

1842

Franz in adel-
stand verheven
door koning
Willem II

1822

Schip De jonge Adriana
vaart van Rotterdam
naar Batavia

1827

Geboorte
Oine

1839

Oine gaat
bij Keisaku
in de leer

1845

Oine gaat bij Ishii
Sōken in de leer

1826

Hofreis naar Edo
voor een audiëntie
bij de shogun

1845

Franz trouwt met
Helene von Gagern

Persoonlijke gebeurtenissen

1854

De Amerikaanse marinekapitein Matthew C. Perry dwingt Japan met een bewapend konvooi hun land open te stellen

1866

Overlijden Japanse keizer en shogun Iemochi

1867

Het shogunaat is voorbij en maakt plaats voor een keizerlijke heerschappij. Edo wordt Tokio

1867

Wereldtentoonstelling in Parijs, waaraan Japan voor de eerste keer deelneemt

1861

Tōsenji-incident, de aanval op het Britse gezantschap door samoerai

1862

Nederland verwelkomt de eerste diplomatieke missie van de shogun

1856

Japan en Nederland sluiten het Verdrag van Vrede en Vriendschap

bakumatsu-periode: 1854-1869

Meiji-restauratie: 1867-1912

1852

Geboorte van Oines dochter Tada

1857

Ballingschap Franz opgeheven

1861

Franz' tweede bezoek aan Edo

1859

Tweede reis naar Japan met zoon Alexander, weerzien Franz en Oine

1866

Franz overlijdt

1863

Franz terug in Nederland, verhuist met gezin naar Würzburg

1903

Oine overlijdt

1873

Oine brengt de eerste zoon van de jonge keizer Mutsuhito ter wereld

1869

Oine vestigt zich in Tokio en opent een vrouwenkliniek, Sonogi overlijdt

1

Het lijden van de jonge Siebold

Himmelhoch jauchzend, zum Tode betrübt.

Uit: 'Clärchens Lied', (*Egmont* 3, 2),
Johann Wolfgang von Goethe

De vroegste kinderjaren van Philipp Franz von Siebold waren doordrenkt met tranen, de rest van zijn jeugd met oorlog. Die tranen begonnen al op 17 februari 1796, de koude winterdag waarop zijn vader hem meteen na zijn geboorte bij zijn moeder weghaalde om hem ten doop te houden in de eeuwenoude Domkerk van het Zuid-Duitse prinsbisdom Würzburg, slechts een paar kronkelige straatjes van zijn geboortehuis vandaan. Want wie kon beter weten hoe schrikbarend hoog de zuigelingensterfte was in deze jaren, en dus hoe gering de overlevingskansen van zijn tweede zoon, dan de jonge hoogleraar verloskunde Georg Siebold? En wie kon angstiger zijn dat het ongedoopte zieltje van haar baby wellicht voor eeuwig in het katholieke vagevuur zou moeten ronddolen dan zijn devote moeder Apollonia, die jong wees was geworden en zich misschien daarom wel des te vromer had vastgeklampt aan haar geloof?

De kleine Franz bleef echter gezond en maakte die eerste zomer al meteen zijn eerste oorlog mee. Würzburg werd bezet en geplunderd door de legers van Napoleon Bonaparte. Zeven jaar eerder had deze nog maar 27-jarige Franse generaal de macht